

Г. А. ТРУНОВА,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ЗА КОРДОНОМ, НА ЗАХИСТ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Стаття присвячена дослідженню права на захист від безробіття громадян України, які працюють за межами України та не застраховані в системі соціального страхування на випадок безробіття в країні, в якій вони перебувають. Висвітлено суб'єктний склад осіб, які згідно з діючим законодавством мають право брати участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Проаналізовано колізійність чинних нормативно-правових актів щодо можливості громадян, які працюють за кордоном, на добровільних засадах брати участь у системі соціального страхування на випадок безробіття та зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: безробіття, соціальне страхування, громадянин, праця за кордоном, колізія, добровільна участь, норма.

Постановка проблеми. Питання соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном, на даний час постало особливо гостро. За різними експертними оцінками, даними фірм-посередників із працевлаштування за кордоном, соціологічними опитуваннями, обсяги трудових міграцій громадян нашої країни постійно зростають. Проте достовірних даних щодо чисельності трудових мігрантів з України немає. Відповідно до даних дослідження, проведеного в рамках проекту Міжнародної організації міграції у 2014–2015 рр., за кордоном перебувають для здійснення трудової діяльності близько 700 тис. громадян України [1], за експертними ж оцінками, ця цифра в рази більша і становить від 1,5 до 7 млн осіб [2, с. 95]. Крім того, дослідження також свідчать, що 60% довгострокових трудових мігрантів мають чіткий намір повернутися на Батьківщину [3].

Конституція України, норми якої мають найвищу юридичну силу, закріплює право на захист від безробіття для всіх громадян в якості конституційного права. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Актуальність обраної теми зумовлена наявністю колізійних правових норм, які діаметрально протилежно регулюють право громадян, які працюють за кордоном, на добровільних засадах брати участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Аналіз останніх досліджень. Питання забезпечення права на захист від безробіття громадян, які працюють за кордоном, не були предметом окремої наукової роботи. При підготовці даної публікації використані матеріали наукових досліджень, дотичні до даної проблематики, а саме наукові розробки в пи-

таннях правового регулювання соціального страхування на випадок безробіття таких авторів: О. В. Басая, М. І. Боднарука, Н. Б. Болотіної, І. О. Гуменюк, М. І. Іншина, Р. І. Шабанова, В. В. Юровської.

Мета статті спрямована на дослідження правової ситуації, яка склалася у сфері можливості реалізації права громадян України, які працюють за кордоном і не застраховані в країні перебування, на захист від безробіття, виходячи з цього, на вирішення проблеми забезпечення конституційного права на захист від безробіття громадян, які працюють за кордоном.

Виклад основного матеріалу. За загальним правилом, право на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття мають застраховані особи. Особа набуває статусу застрахованої з дня укладення трудового договору (контракту) або цивільно-правового договору. Із цього дня починається сплата страхових внесків [4, с. 32–33].

Закон також надає право на забезпечення й незастрахованим особам [5, с. 39]. Так, право на забезпечення та соціальні послуги, відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 р. [6], має також молодь, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби і яка потребує сприяння у працевлаштуванні на перше робоче місце у разі реєстрації в установленому порядку відповідних осіб як безробітних. Працюючі пенсіонери у разі звернення до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні мають право на соціальні по-

слуги щодо пошуку підходящої роботи, перенавчання та підвищення кваліфікації, а також на інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням профілактичні заходи відповідно до Закону.

Страхованню на випадок безробіття підлягають особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, включаючи тих, які проходять альтернативну (невійськову) службу, а також тих, які працюють неповний робочий день або неповний робочий тиждень та на інших підставах, передбачених законодавством про працю, військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби), особи, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичні особи – підприємці.

Крім того, в п. 3 ст. 6 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» зазначено, що члени особистого селянського та фермерського господарства, якщо вони не є найманими працівниками, громадяни України, які працюють за межами України та не застраховані в системі соціального страхування на випадок безробіття країни, в якій вони перебувають, мають право на забезпечення за цим Законом за умови сплати страхових внесків, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України [6].

Водночас Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24 грудня 2015 р. [7] були внесені зміни до ст. 10 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. і відповідно встановлено, що платниками, які мають право на добровільну сплату єдиного внеску, є: члени фермерського господарства, особистого селянського господарства. Що ж до осіб, які досягли 16-річного віку, не перебувають у трудових відносинах з роботодавцями та не належать до платників єдиного внеску, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють в Україні, громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають право на добровільну участь тільки в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування [8].

Разом з тим норми п. 3 ст. 6 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», що визначають право громадян України, які працюють за межами України та не застраховані в системі соціального страхування

на випадок безробіття країни, в якій вони перебувають, брати участь в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на добровільних засадах, продовжують діяти і їх ніхто не відмінює. Проте і реалізувати своє право на захист від безробіття громадяни, які працюють за кордоном, не можуть. Державна фіскальна служба, яка здійснює адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [9], у своїй діяльності керується перш за все нормативно-правовими актами, які визначають порядок справляння платежів, у даному випадку нормами Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Так, листом Державної фіскальної служби України «Щодо добровільної участі в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування» від 17 лютого 2016 р. визначено, що громадяни України, які працюють за межами України, до 1 січня 2016 р. мали право на добровільну участь за такими видами соціального страхування: 1) пенсійне страхування – 34,3%; 2) страхування на випадок безробіття – 0,5%; 3) страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – 1,7%; 4) пенсійне страхування, страхування на випадок безробіття – 34,8%; 5) пенсійне страхування, страхування на випадок безробіття, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – 36,5%. З 1 січня 2016 р. зазначені громадяни мають право на добровільну сплату єдиного внеску виключно на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. З огляду на викладене Договори, строк дії яких закінчується у 2016 р., укладені з громадянами України, які працюють за межами України, органами доходів і зборів в односторонньому порядку достроково розриваються з обов'язковим повідомленням платника єдиного внеску про підстави дострокового розірвання такого Договору. Причина розірвання Договору – розірвано контролюючим органом у зв'язку із виникненням обставин, що не відповідають визначеним Законом «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» вимогам до осіб, які мають право брати добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування [10].

У даному випадку існує певна колізія правових норм п. 3 ст. 6 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та норм ст. 10 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Для подолання існуючої колізії перш за все необхідно з'ясувати сутність та сферу правового регулювання законів, які містять зазначені колізійні правові норми. Закон «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне

страхування» визначає правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку [8]. Виходячи з призначення та суті даного нормативно-правового акта, він жодним чином не встановлює чи визначає права громадян на захист від соціальних ризиків, таких, наприклад, як безробіття.

Водночас Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття [6].

Разом з тим Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які визначають принципи та загальні правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні, також передбачають, що громадяни України, які працюють за межами території України та не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають, мають право на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням в Україні за умови сплати страхових внесків, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [11].

Таким чином, Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» є спеціальним нормативно-правовим актом у сфері соціального страхування на випадок безробіття. Метою спеціальної норми є підвищений захист осіб, тому не можна скористатися темпоральним правилом подолання колізій норм права (коли кожний наступний акт скасовує дію попереднього з того ж питання) [12, с. 168]. У даному випадку при конкуренції темпорального та змістовного правила подолання колізій норм права пріоритет повинен надаватися змістовному правилу подолання колізій норм права: «більш пізня загальна норма не скасовує дію раніше прийнятої спеціальної норми» [13, с. 93]. Тобто норми ст. 10 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» не скасовують норми п. 3 ст. 6 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

Іншими словами, нормами законів «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» та «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» не можна скасу-

вати конституційне право на захист від безробіття громадян, які працюють за кордоном.

Як відзначається в літературі, виникнення правової колізії неминуче є перешкодою на шляху вирішення не тільки суто юридичних завдань правового регулювання (впорядкування поведінки суб'єктів), а й досягнення соціальних цілей, що становлять основу системи соціального забезпечення, тобто породжує соціальні наслідки, в яких переважає негативний вплив. Деякі правові колізії здатні безпосередньо вплинути на суспільні інститути, сприяти виникненню соціальної напруги окремих груп населення, викликати значний суспільний резонанс. Вплив правових колізій може мати і менш відкритий характер, коли їх наслідки, як правило, обмежені межами конкретних правовідносин [14, с. 34].

Слід відмітити, що соціальне страхування поділяється на два види: добровільне та обов'язкове. У 1993 р. з прийняттям Концепції соціального забезпечення населення було передбачено створення в перспективі систем добровільного та обов'язкового соціального страхування [15]. На жаль, до цього часу не прийнято жодного нормативно-правового акта, який би запровадив і врегулював питання добровільного соціального страхування [16, с. 70]. Досліджуючи проблеми правового забезпечення соціального страхування, І. Гуменюк відзначає загальноприйнятту тенденцію, у відповідності до якої вважається, що питання добровільного соціального страхування врегульоване шляхом надання можливості взяти участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на добровільних засадах осіб, які йому не підлягають в обов'язковому порядку [17].

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» одним з основних принципів системи соціального страхування на випадок безробіття називає принцип обов'язковості страхування на випадок безробіття всіх працюючих на умовах трудового договору (контракту) та на інших підставах, передбачених законодавством про працю, за цивільно-правовим договором, військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби), осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, фізичних осіб – підприємців, а також добровільності такого страхування громадянами України, які працюють за межами України, членами особистого селянського та фермерського господарства, якщо вони не є найманими працівниками.

На нашу думку, збалансованість державного бюджету жодним чином не повинна залежати від витрат на забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття. І якщо розмір внесків за договорами добровільного страхування є недостатнім, вони повинні бути підвищені до економічно обґрунтова-

них та рентабельних. Розміри страхових внесків визначаються, виходячи з того, що вони повинні забезпечувати і обраховуватися за відповідною методикою розрахунку страхових тарифів. Більше того, вважаємо, що громадяни, які працюють за кордоном та не застраховані в системі соціального страхування на випадок безробіття країни, в якій вони перебувають, повинні бути всебічно залучені до системи добровільного соціального страхування на випадок безробіття, яка, у свою чергу, повинна визначати чіткі стимули та переваги для приєднання до неї з метою налагодження стабільності в країні та уникнення негативних наслідків безробіття.

Висновки. З огляду на вищезазначене можемо зробити висновок, що з метою забезпечення конституційного права особи на захист від безробіття громадяни, які працюють за межами України та не застраховані в системі соціального страхування на випадок безробіття країни, в якій вони перебувають, мають право на добровільних засадах брати участь у системі загальнообов'язкового

державного соціального страхування на випадок безробіття. Для забезпечення цього права необхідно усунути існуючу колізію між нормами п. 3 ст. 6 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та нормами ст. 10 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» на користь норм спеціального нормативно-правового акта у сфері соціального страхування на випадок безробіття. Необхідно скасувати норми Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», якими громадяни, які працюють за кордоном, були виключені з переліку осіб, які мають право за ст. 10 Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» на добровільну сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міграція як чинник розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Київ : МОМ, 2016. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.
2. Петроє О. М. Міжнародна трудова міграція: аналіз ситуації та наслідків для України / О. М. Петроє, В. Т. Васильєв // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – 2015. – № 4. – С. 93–100.
3. Міграція як чинник розвитку в Україні. Дослідження фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток в Україні [Електронний ресурс]. – Київ, 2016. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.
4. Шурко М. Новий порядок призначення допомоги по безробіттю: питання з практики / М. Шурко // Кадровик. – 01. – 2016. – № 1. – С. 32–38.
5. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальний захист в Україні / Н. Б. Болотіна. – Київ : Знання, 2010. – 107 с.
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття [Електронний ресурс] : Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14/print1474959456645155>.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році [Електронний ресурс] : Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/909-19/page>.
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 № 2464. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
9. Про Державну фіскальну службу України [Електронний ресурс] : постанова Каб. Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>.
10. Щодо добровільної участі в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування [Електронний ресурс] : лист Держ. фіскал. служби від 17.02.2016 № 5556/7/99-99-17-03-01-17. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnoobovyazkove-/listi/66713.html>.
11. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон від 14.01.1998 № 16/98-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>.
12. Малишев Б. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / Б. В. Малишев, О. В. Москалюк ; за заг. ред. Б. В. Малишева. – Київ : Реферат, 2010. – 260 с.
13. Власенко Н. А. Коллизионные нормы в советском праве / Н. А. Власенко. – Иркутск, 1984. – 99 с.
14. Агашев Д. В. Правовая коллизия как системное нарушение законодательства о социальном обеспечении / Д. В. Агашев // Вестн. Том. гос. ун-та. – 2004. – № 283. – С. 30–35.

15. Про проект Концепції соціального забезпечення населення України [Електронний ресурс] : постанова Верхов. Ради України від 21.12.1993 №3758-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3758-12>.
16. Трунова Г. Поняття та ознаки загальнообов'язкового державного соціального страхування / Г. Трунова // Юрид. Україна. – 2012. – № 1. – С. 70–74.
17. Гуменюк І. Соціальна ринкова система соціального страхування: напрямки реформування та проблеми законодавчого забезпечення [Електронний ресурс] / І. Гуменюк // Юрид. журн. – 2007. – № 9. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2750>.

REFERENCES

1. Mihratsiia yak chynnyk rozvytku v Ukraini. [Migration as a factor of development in Ukraine] *iom.org.ua* Retrieved from: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf. [In Ukrainian]
2. Petroie O. M., Vasiliev V. T. (2015) Mizhnarodna trudova mihratsiia: analiz sytuatsii ta naslidkiv dlia Ukrainy [International labor migration: an analysis of the situation and the consequences for Ukraine] *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 4, 93–100*. [In Ukrainian]
3. Mihratsiia, yak chynnyk rozvytku v Ukraini. Doslidzhennia finansovykh nadkhodzen, poviazanykh z mihratsiieiu, ta yikhnoho vplyvu na rozvytok v Ukraini [Migration as a factor of development in Ukraine. Research financial income related to migration and its impact on development in Ukraine] *iom.org.ua* URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf [In Ukrainian]
4. Shurko M. (2016) Novyi poriadok pryznachennia dopomohy po bezrobittii: pytannia z praktyky [The new procedure for appointing unemployment: issues from practice] *Kadrovyyk – HR, 1, 32–38*.
5. Bolotina N. B. (2010) *Pravo liudyny na sotsialnyi zakhyst v Ukraini [The right to social protection in Ukraine]* K. : Znannia [In Ukrainian]
6. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia na vypadok bezrobittia: Zakon Ukrainy vid 02.03.2000 r. N 1533-III. *zakon2.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14/print1474959456645155>. [In Ukrainian]
7. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhetnykh nadkhodzen u 2016 rotsi: Zakon Ukrainy vid 24.12.2015 r. N 909-VIII [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and laws of Ukraine to ensure the balance of revenue in 2016: the Law of Ukraine of 12.24.2015 p. Number 909-VIII]. *zakon0.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/909-19/page>. [In Ukrainian]
8. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 r. N 2464 [On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance: the Law of Ukraine of 08.07.2010 p. №2464.]. *zakon5.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. [In Ukrainian]
9. Pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.05.2014 r. N 236. [On the State Fiscal Service of Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine of 21.05.2014 p. №236.] *zakon2.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>. [In Ukrainian]
10. Shchodo dobrovilnoi uchasti v systemi zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia: Lyst Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby vid 17.02.2016 r. N 5556/7/99-99-17-03-01-17. [With respect to voluntary participation in the system of compulsory state social insurance: Letter from the State Fiscal Service, the 02/17/2016. Number 5556/7 / 99-99-17-03-01-17.] *sfs.gov.ua* Retrieved from: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnooboviazkove-/listi/66713.html>. [In Ukrainian]
11. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon vid 14.01.1998 r. N 16/98-VR. [Basic Laws of Ukraine on compulsory social insurance: Law of 14.01.1998 g. Number 16/98-VR.] *zakon2.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>. [In Ukrainian]
12. Malyshev B. V., Moskaliuk O. V. (2010) *Zastosuvannia norm prava (teoriia i praktyka) [Application of the law (theory and practice)]* (Malyshev B. V. Eds.). K. : Referat, [In Ukrainian]
13. Vlasenko N. A. (1984) *Kollyzyonnye normy v sovetskom prave [Conflict norms in Soviet law.]* Yrkutsk [In Russian]

14. Ahashev D. V. (2004) Pravovaia kollyziya kak systemnoe narusheniye zakonodatelstva o sotsyalnom obespechenyy [Legal collision as a system violation of legislation on social security] *Vestnyk Tomskoho hosudarstvennoho unyversyteta*. – *Bulletin of Tomsk State University*, 283, 30–35. [In Russian]
15. Pro proekt Kontseptsii sotsialnoho zabezpechennia naselennia Ukrainy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 21.12.1993 r. N 3758-XII. [About the project of the Conceptual Social Protection of the Population of Ukraine: The Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 21.12.1993. No. 3758-XII] *zakon5.rada.gov.ua* Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3758-12>. [In Ukrainian]
16. Trunova H. (2012) Poniattia ta oznaky zahalnooboviazkovooho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia [The concept and features of compulsory state social insurance of Ukraine] *Yurydychna Ukraina*. – *Law Ukraine*, 1, 70–74. [In Ukrainian]
17. Humeniuk I. (2007) Sotsialna rynkova systema sotsialnoho strakhuvannia: napriamky reformuvannia ta problemy zakonodavchoho zabezpechennia [The social market system Social Security reform trends and issues of legislative support.] *Yurydychnyi zhurnal*. – *Law Journal*, 9. *justinian.com.ua* Retrieved from: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2750>. [In Ukrainian]

Г. А. ТРУНОВА

кандидат юридических наук, доцент

ПРАВО ГРАЖДАН УКРАИНЫ, КОТОРЫЕ РАБОТАЮТ ЗА ГРАНИЦЕЙ, НА ЗАЩИТУ В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ НА СЛУЧАЙ БЕЗРАБОТИЦЫ

Статья посвящена исследованию права на защиту от безработицы граждан Украины, которые работают за пределами Украины и не застрахованы в системе социального страхования на случай безработицы в стране, в которой они находятся. Освещен субъектный состав лиц, которые имеют право согласно действующему законодательству участвовать в системе общеобязательного государственного социального страхования на случай безработицы. Проанализирована коллизийность действующих нормативно-правовых актов по вопросу возможности граждан, работающих за рубежом, на добровольных началах участвовать в системе социального страхования на случай безработицы и сделаны определенные выводы.

Ключевые слова: безработица, социальное страхование, гражданин, работа за рубежом, коллизия, добровольное участие, норма.

H. A. TRUNOVA

PhD, Associate Professor

THE RIGHT OF UKRAINIAN CITIZENS WORKING ABROAD ON PROTECTION AGAINST UNEMPLOYMENT IN THE SYSTEM OF SOCIAL INSURANCE

Problem setting. The relevance of the study caused by the presence of conflict provisions of national legislation in the field of realization of right to protection against unemployment of Ukrainian citizens working abroad and don't insured in the system of social insurance against unemployment in the country where such employees are located.

Analysis of resent researches and publications. The following scientists have been involved in development of mentioned problem: O. V. Basai, M. I. Bodnaruk, N. B. Bolotina, I. O. Gumenyuk, M. I. Inshyn, R. I. Shabanov, V. V. Yurovska.

Article's main body. According to the current legislation in the field of social insurance against unemployment the citizens of Ukraine working outside Ukraine and don't insured in the system of social insurance against unemployment in the country where they work, have the right to the social insurance against unemployment by paying insurance contributions, unless otherwise provided by international treaty of Ukraine. However, in case of changes that had been made to the legislation on charging a single fee for social insurance against unemployment above mentioned persons excluded from the category of subjects who volunteer are eligible to participate in the social insurance against unemployment.

To overcome the current conflict it is necessary to clarify the nature and scope of legal regulation of laws that contain the conflict of law provisions. The emergence of legal conflicts is an obstacle to resolve not just purely legal problems (regulation of subjects' behavior), but also social goals receiving. Some legal conflict can directly affect public institutions, contribute to social tensions arising between certain groups, cause considerable public outcry.

As a general rule, the social insurance is divided into two types: voluntary and mandatory, there is no separate legal act that would regulate and introduced the issue of voluntary social insurance. It is generally accepted trend that the

question of voluntary social insurance is regulated by providing the opportunities to participate in the system of compulsory state social insurance on a voluntary basis.

Conclusions and prospects for the development. To ensure the constitutional right of individuals to protection against unemployment, people who work outside Ukraine and do not insured in the system on social insurance against unemployment in the country where they work, they have the right to voluntarily participation in the system of compulsory social insurance against unemployment.

Key words: unemployment, social insurance, citizen, work abroad, conflict, voluntary participation, provision.